

הַלְבוֹת מְלוּה וְלוּוֹה פָּרָק כֹּא

א. בַּעַל חוּב גּוֹבֵה אֶת הַשִּׁבְחָה שֶׁהַשְּׂבִיחַ הַלּוֹקֵחַ בֵּין שְׁתֵּי שְׂבִיחַת מַחֲמַת הוּצָאָה, בֵּין שְׂבִיחוֹ נִכְסִים מֵאֵלֶיהֶן : אֵלֶּא שְׂאֵם הַשְּׂבִיחוֹ מֵאֵלֶיהֶן, טוֹרֵף כָּל הַשִּׁבְחָה ; וְאֵם הַשְּׂבִיחוֹ מַחֲמַת הוּצָאָה, גּוֹבֵה חֲצִי הַשִּׁבְחָה.

ב. פִּיֻצָּד : רְאוּבֵן שֶׁהָיָה לוֹ חוּב עַל שְׂמֻעוֹן מֵאֲתִים, וּמָכַר שְׂמֻעוֹן לְלוֹי שָׂדֶה בְּמִנְהָ, וְהוּצִיא עָלֶיהָ לְלוֹי הוּצָאוֹת, וְהַשְּׂבִיחָה וְהָרִי הִיא שׁוּוֹה מֵאֲתִים כְּשִׁיבּוֹא רְאוּבֵן לְטוֹרֵף אֶת לְלוֹי, טוֹרֵף מִמֶּנָּה בְּמֵאָה וְחֲמִשִּׁים : מֵאָה שֶׁלְּדָמֵי הַמָּקֶחַ, וְחֲמִשִּׁים שֶׁלְּחֲצֵי הַשִּׁבְחָה. וְאֵם הַשְּׂבִיחָה מַחֲמַת עֲצָמָהּ, כְּגוֹן שֶׁהוֹקְרָה בְּדָמִים אוֹ עָלוּ בָּהּ אֵילָנוֹת גּוֹבֵה אֶת כָּלָהּ.

ג. הוֹרוּ גְּאוּנִים גְּדוֹלִים וְחֲכָמִים וְאָמְרוּ, לֹא יִהְיֶה הַלּוֹקֵחַ רַע כּוֹחַ מִיּוֹרֵד לְשָׂדֶה חֲבֵרוֹ שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת, שְׂשֻׁמִּין לוֹ, וַיָּדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. לְפִיכֹף אֵם הַשְּׂבִיחַת הַלּוֹקֵחַ בְּמֵאָה, וְהוּצִיא חֲמִשִּׁים נוּטֵל כָּל הַהוּצָאָה, וְחֲצִי הַשִּׁבְחָה הֵיטֵר עַל הַהוּצָאָה, וְהַחֲצִי עִם הַקֶּרֶן, הוּא שְׂטוֹרֵף בַּעַל חוּב ; וְדִבְרִים שֶׁלְּטַעַם הֵם, וְכֹף רְאוּי לְדוֹן.

ד. וְחוֹזֵר הַלּוֹקֵחַ, וְגוֹבֵה אֶת הַקֶּרֶן מִנִּכְסֵי שְׂמֻעוֹן, אִף מִן הַמִּשְׁעָבְדִּין שְׂמָכָר אוֹ נָתַן, מֵאַחֵר זְמַן שְׂמָכָר בּוֹ לְלוֹי. אָבֵל הַשִּׁבְחָה שְׂטוֹרֵף מִמֶּנּוּ בַּעַל חוּב, בֵּין בְּחֲצִיו בֵּין בְּכָלוֹ אֵין לְלוֹי גּוֹבֵהוּ, אֵלֶּא מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין שֶׁלְּשְׂמֻעוֹן : שֶׁתְּקַנֶּת עוֹלָם הִיא, שְׁלֹא יִגְבֶּה הַשִּׁבְחָה וְלֹא הַפְּרוֹת שְׂאָכֵל הַגְּזֵלָן וְלֹא מְזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבְּנוֹת, מִנִּכְסִים מִשְׁעָבְדִּין, שְׂאֵלוֹ דְּבָרִים שְׂאֵין לָהֶן קִצְבָּה. וּמִקְלֵי כְּתָבָה, שְׁלֹא תִטְרֹף אִשָּׁה מִן הַשִּׁבְחָה בְּכַתְּבָתָהּ.

ה. וְלָמָּה יִטְרֹף בַּעַל חוּב חֲצִי הַשִּׁבְחָה בְּלִבָּד, הַבָּאָה מַחֲמַת הוּצָאָה : לְפִי שֶׁהַשִּׁבְחָה בָּא לְאַחֵר שְׁלוֹה מִרְאוּבֵן וְלֹא אַחֵר שְׂמָכָר לְלוֹי, וְנִמְצָא רְאוּבֵן וְלוֹי כְּשֵׁנִי בַּעֲלֵי חוּבוֹת לְשְׂמֻעוֹן ; וְהַשִּׁבְחָה מִנִּכְסִים שְׂבָאוֹ לוֹ אַחֵר שְׁלוֹה מִשְׁנִיָּהֶם, שֶׁהֵן חוֹלְקִין כְּאַחֵד כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ.

ו. לְפִיכֹף רְאוּבֵן שְׁלוֹה מִשְׂמֻעוֹן מִנָּה, וְכָתַב לוֹ שְׂאֲנֵי עֲתִיד לְקַנּוֹת מִשְׁעָבֵד לָהּ, וְחוֹזֵר וְלוֹה מִלוֹי מֵאֲתִים, וְכָתַב לוֹ שְׂאֲנֵי עֲתִיד לְקַנּוֹת מִשְׁעָבֵד לָהּ, וְקָנָה אַחֵר כֹּף שָׂדֶה, וּמָכְרָה לַיהוּדָה בְּמֵאָה וְחֲמִשִּׁים, וְהַשְּׂבִיחָה יְהוּדָה בְּהוּצָאָתוֹ, וְהָרִי הִיא שׁוּוֹה שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת טוֹרֵף שְׂמֻעוֹן וְלוֹי הַקֶּרֶן, וְחוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּשׁוּוֹה ; וְנִמְצָא בְּיַד זֶה חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים, וּבְיַד זֶה חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים. וְחוֹזְרִין שְׂמֻעוֹן וְלוֹי וַיהוּדָה שֶׁלְּשִׁתָּן, וְחוֹלְקִין מֵאָה וְחֲמִשִּׁים שֶׁלְּשִׁבְחָה עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁפָּרְשָׁנוּ ; נִמְצָא שְׂמֻעוֹן טוֹרֵף מִנָּה שְׁלוֹ מִשְׂדֶּה זוֹ, וְלוֹי טוֹרֵף מֵאָה וְשְׁלוֹשִׁים וְשִׁבְעָה וּמִחֲצָה, וַיהוּדָה נוּטֵל מִן הַשִּׁבְחָה שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים וּמִחֲצָה. וְכֵּן הֵן חוֹלְקִין, אִפְּלוּ הֵן מֵאָה.

ז. כָּל הַפְּרוֹת שְׂאָכֵל הַלּוֹקֵחַ, אֵינָן נִטְרָפִין מִמֶּנּוּ. אָבֵל הַפְּרוֹת הַמִּחְבְּרִין לְקִרְקַע אִף עַל פִּי שְׂאֵינָן צְרִיכִין לְקִרְקַע, כְּעֲנָבִים שֶׁהִגִּיעוּ לְהַבְצִיר הָרִי בַּעַל חוּב גּוֹבֵה מֵהֶן, כְּמוֹ שֶׁגּוֹבֵה מִן הַשִּׁבְחָה.

ח. מִתְּנָה שֶׁשִּׁבְחָהּ מַחֲמַת הוּצָאָה, אֵין בַּעַל חוּב גּוֹבֵה מִשִּׁבְחָהּ כָּלוּם ; אֵלֶּא רּוֹאִין כְּמָה הֵיטֵה שׁוּוֹה בְּשַׁעַת מִתְּנָהּ, וְגוֹבֵה. וְאֵם שִׁבְחָהּ מֵאֵלֶיהָ, בַּעַל חוּב גּוֹבֵה אֶת כָּלָהּ. וְאֵם קִבֵּל הַנּוֹתֵן

אחריות המתנה הרי בעל חוב גובה ממנה את השבח, כדרך שגובה מן הלוקח.

ז. ולמה יטרף בעל חוב חצי השבח מן הלוקח, ולא יטרף ממקבל המתנה כלום מפני שהמוכר כותב ללוקח בשטר מכירה שאני מחייב לך בקרן, ובעמל שתעמל, ובשבח שתשביח, ועלי אחריות הכל. ורצה הלוקח וקבל דבר זה, שהרי הלוקח ירד על תנאי זה, שאם ילקח ממנו השבח, יחזר על המוכר; ואפלו לא כתב, כבר נודע שזה דין המוכר עם הלוקח.

י. אבל המתנה שאין שם תנאי זה, אינו גובה משבח שהשביחה בהוצאתו כלום. וכן יתומים שהשביחו הנכסים, אין בעל חוב גובה מן השבח כלום. אבל אם שבתו נכסים מאליהן, גובה את השבח כלו.

יא. בעל חוב שטרף בחובו מיד הלוקח, מה שראוי לו מן הקרן וחצי השבח רואין הנשאר מן הקרקע: אם יש בו תעלה ללוקח כגון שנשאר לו בשדה בית תשעת קבין, ובגנה בית חצי קב ישתתפו בה שניהם; ואם לא נשאר לו דבר שאלו יחלק, יהיה שם כלו עליו נותן לו בעל חוב את דמיו.

יב. היתה השדה הפותיקי, בעל חוב נוטל את כלה. ורואין חצי השבח הנשאר ללוקח: אם היה חצי השבח יתר על ההוצאה כלה נוטל ההוצאה מבעל חוב, שהרי אומר לו בעל חוב, שדי היא שהשביחה; והנשאר לו מן השבח, נוטל אותו מן המוכר. וכן אם היה חצי השבח פחות מן ההוצאה אין לו מן הטורף, אלא דמי חצי השבח; וחוזר וגובה מן המוכר, חצי השבח שנטרף בלבד.

יג. בעל חוב שבא לטרף מן היתומין יתומים אומרים אנו השבחנו, ובעל חוב אומר שמא אביכם השביח על היתומים להביא ראיה. הביאו ראיה שהם השביחו שמין להן את השבח, ואת ההוצאה; ונוטלין הפחות שבשניהן, ומעלה אותן בדמים. יד. במה דברים אמורים, בשעשה שדה זו הפותיקי. אבל אם לא עשה הפותיקי אם רצו היתומין לסלק בעל חוב בדמים מסלקין; ואם רצו, נוטלין מן הקרקע שעור השבח שלהן.